

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Sajtó-támadás egy predikáció ellen.

— Lányi püspök beszéde. —

(—a.) Sajátságos és szomoruan jellemző tünete a mi sajtó viszonyainknak az a vehemens támadás, melyet a liberális lapok Lányi püspök ellen intéztek az ő Szent István napi predikációja alkalmából.

Ime a katolikusok közönyössége következtében oly kihívó lett már a liberális sajtó magatartása, hogy betolakodnak már a templomok szentélyébe is és ők akarják meghatározni, hogy miről beszéljen és miről ne beszéljen a pap a szószéken.

Nekik szabad minden. Káromolni Istent, gunyt üzni dogmáinkból, szentségeinkből és szertartásainkból, pellengére állítani az ajtatosságot és vallásosságot, lejáratni az egyházi tekintélyt, gyanúsítani főpapjainkat, támadni intézményeinket, . . . mind szabad nekik, nincs előttük semmi szent és semmi sérthetetlen, sem Isten, sem haza, sem egyház, sem király, sem erkölcs s bizva az esküdtszékek összeállításában, még a büntetőtörvénykönyv paragrafusait sem respektálják.

Mikor aztán valaki elég bátor rámutatni a nagy közönség előtt, hogy ez már tűrhetetlen állapot, akkor felszisszennek, hogy ez »támadás a magyar sajtó ellen, melyet ermagostul ki kell irtani, hogy körömszakadásig menő harcot hirdet a vallásfelekezetek ellen, hogy fellépése tulajdonon agresszív a zsidóság és a szabadkőművesek ellen« stb. stb.

Pedig hát — itt az irás olvassátok! Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az illustis szónok átengedte beszéde kéziratát lapunk számára. Sajnos, hogy a beszéd nagy terjedelme miatt az egészet nem közölhetjük. A beszédnek első részét, mely a magyar hazaszeretnek megkapóan szép glorifikálása, tér szüke miatt el kellett hagynunk, de a második részt, amelyet a liberális lapok kifogásoltak, minden változtatás nélkül szóról-szóra közöljük.

És felhívjuk tanubizonyosságul azt a nagy közönséget, mely Lányi püspök beszédét a váradi székesegyházban végig hallgatta, tegyen bizonyosságot, hogy vajjon nem így mondotta-e el az ékes szavu szónok ?!

Ebből aztán mindenki láthatja, mi az

igazság. Belemagyarázni, elferdíteni lehet akármit, de ez a tényen nem változtat.

Ennek a szónoki szépségekben bővelkedő és igen érdekes beszédnek a szövegéből is látszik, hogy Lányi püspöknek eszeágában sem volt bántani a tisztességes sajtót; azt a sajtót tudniillik, amely nemes hivatásának tartja megerősíteni olvasóit a magyar haza áldozatos szerepében, azt a sajtót, amely tiszteletben tartja mások vallásos meggyőződését.

Az a sajtó azonban, amely most Sz. István napján is frivol és perfid módon nyilatkozott Sz. István ünnepéről, — az a sajtó, amely most is kesereg a felett, hogy Sz. István szétadta a pogány istenek berkeit — az a sajtó, amely ma is sajnálja, hogy Sz. István a pogány vad-ság helyett keresztény kultúrát teremtett ezen a földön . . . az a sajtó bátran magára olvashatja e jeles beszédnek illető passzusait.

Minden elfogulatlan ember láthatja azt is e beszédből, hogy Lányi püspök korántsem hirdetett felekezeti harcot. Sőt egyenesen felszólít minden vallásos embert, bármely felekezeten legyen is, hogy egyesült erővel verjék vissza a modern pogányság támadásait. Nem csörteti a kardot, sőt ismétellen és egyenesen megmondja, hogy nem karddal kell küzdeni. Hanem igenis fennen lobogtatja az önvédelem zászlaját azon ádáz küzdelem ellen, melyet a hitetlenek, szabad gondolkodók és szabadkőművek egyesült serege nap-nap után intéz a hit és haza ellen.

Aki Lányi püspököt ismeri, az tudja, hogy toleránsabb embert, mint ő, keresve is alig lehet találni. Felekezeti harcot sem itt, sem másutt nem fog produkálni. De azt is tudjuk róla, hogy az egyháza és hazája ellen intézett támadásokat nem tűri szó nélkül. Ami a szívében, az a száján. Van bátorsága kiállani a sikra az egyház és haza veszélyeztetett jogaiért és érdekeiért.

Amennyire megbotránkozott beszédén a farizeusok serege, annyira örültek rajta a hithű katolikusok, sőt a pozitív hitű felekezetiek is. Ez az ő Szent István napi beszédének legszebb eredménye.

A beszéd szövege.

Dr Lányi József fölsz. püspök, kanonok Szt. Istvánnapi beszéde a székesegyházban sok ferdítésre és hamis kommentálásra adott alkal-

mat a helybeli lapoknak. A szónok rendelkezésünkre bocsátotta beszédének kéziratát és abból az inkriminált részeket a következőkben adjuk:

A szónok, aki a hazaszeretetről beszélt, miután kimutatta, hogy a hazaszeretetet nemcsak szóval, hanem tettekkel kell gyakorolnunk és bebizonyította, hogy a hazafiságnak minden erénye szent hitünk forrásából fakadt, szószerint ezeket mondotta:

„Ha a napi sajtót figyelemmel kísérjük, az ellenkezőt olvassuk. Minden volt, jelen és jövő bajnak kufforrásául a kath. vallást állítják oda ellenfeleink sajtójukban. Különben így vannak a katolikusok mindenütt Európában. Megvédeni a szent hitünket, melyet minduntalan gunyolnak, szóval, tettel, tollal; megvédeni szent vallásunk szabadságát, amelyet ellenségeink békoba vernek és sérelmes törvényekkel korlátoznak; megvédeni legszentebb jogainkat, amelyeket ellenségeink szünet nélkül megnyirbálni és sárba tiporni akarnak: erre más országokban épol szükség van, mint nálunk. Hazánkban azonban még valami különlegességgel találkozunk. A hazafiság vádja ellen tudniillik sehol sem kell védekezniök a katolikusoknak, csak nálunk. Jött-ment emberek, akik tegnap vagy tegnapelőtt még nem voltak hazánkban, vádolnak minket hazafiatlanságról, bennünket, akiknek ősei vérük árán szerzették e hazát, bennünket, akik a vallás és civilizáció fátylát meggyújtottuk . . . Ez magyarhoni specialitás, de semmi sem kevésbbé, mint magyar.

Ezen vád hangoztatóival szemben tanubizonyosságul hívom az elfogulatlan történelmet, a mulékony idők eme tanuját, az okulni akarók életmesterét, a hazug állítások felfedező, cáfoló és ítélő bíróját. S e történelem napnál világosabban tanusítja: hogy hazafiság dolgában egyetlen felekezet sem mérkőzhetik a katolikus egyházzal.

Tanítórendeink, papságunk mindig legelől járt és jár a hazafais szellem ápolásában. Iskolánk magyar érzületben és tanítási eredményben fölülmulják a többi iskolák valamennyiét. A nemzeti érzést fejlesztő történetírás és költészet terén jelentékeny állást foglal el a magyar kath. papság és intelligencia. A magyar szentek legendái nemzeti koloritot adnak hazánk katolicismusának. Régi csatatereinken együtt porladnak a magyar katolikus papok csontjai a nemesség csontjaival. A magyar katolicismus sohasem kozmopolitáskodott és sohasem szövetkezett idegen hatalmakkal a haza romlására. Alkotmányunk kiépítésében történelmi részt vett Polgári szabadságunknak ellent nem állott. Népiunkt hazafiságban nevelte és neveli. Egyetlen egy felekezetnek sincs a régmúltból, hazánk zivataros századaiból egyházi éneke a szenvedő, árvaságra jutott magyar hazáról, csak a magyar katolikusoknak.

Hazafiatlanoknak, ultramontánoknak neveznek bennünket, mert ragaszkodunk a pápához, az anyaszentegyház látható fejéhez, Krisztus helytartójához, legfőbb lelki atyánkhoz. Az

Gyászkalapokat

a legegánsabb kivitelben kap-

hatók és legrövidebb idő alatt

modell szerint

készülnek

Berger Paula női kalap termében.

Nagyvárad, Bémer-tér.

Molnár cukrász mellett.

„ultramontán“ névre büszkék vagyunk és igen pápaiak vagyunk, pápaiak leszünk testületileg utolsó lehelletünkig. Mert a gyermek csak akkor jó, ha szeretettel gondol szülőjére, ha ragaszkodik hozzá, ha hallgat intésére, ha segíti, gyámolítja és fölkeresi, amikor csak teheti.

A mi ultramontanizmusunk, amint az előbb mondottakból is kitűnik, egyáltalában nem szolgált hazafiságunk hátrányára. Ismerek azonban egy ultramontán tábor és pedig ellenségünk sorából s ezen ultramontán tábor kozmopolita és hazafiatlan. A szabadkőműveseket értem. Ők is ultramontánok, ők is hegyeken túl kacsingatnak, szintén Róma felé néznek, ahol az ő fejük is tartózkodik, a szabadkőműves Nagy Oriens nagymestere. Ennek inye-kedve szerint dolgoznak, „vakolnak“ ők mindenütt az egész világon. Az ő soraikból rekrutálódnak szabadgondolkodók nyíltan hirdetik, hogy nem ismernek sem Istent, sem hazát, sem oltárt, sem trónt; világos tanubizonyosságul annak, hogy hazafiatlanok, kozmopoliták, amint a szabadkőművesség a történelem tanubizonyossága szerint mindenütt bomlasztó, kozmopolita, hazafiatlan elemnek bizonyult.

Ezer év története bizonyítja, hogy a mi római fejünk a pápa a legnagyobb szeretettel, valóságos atyai gondossággal viseltetett hazánk iránt. Annyira, hogy ha a pápaság tisztán magyar intézmény volna, akkor sem tehetett volna többet hazánk érdekében és javára, mint amennyit tett, mint az összes kereszténységnek, tőlünk távol élő atya és feje.

Már az 1596. évi országgyűlésen egybeült rendek VIII. Kelemen pápához írt levélükben egyértelműleg vallják: hogy a magyar nemzet az apostoli szentszék iránt örök hállára van kötelezve. És joggal. Mert a pápa vette fel a magyar nemzetet a kereszténység által Isten hívő népeinek sorába s ezáltal a magyarnak a keresztény nemzetek között hazát biztosított. Ha a magyarok pogányoknak maradnak, az avarok és hunok sorsára kerülnek; mert a fölzuduló keresztény nemzetek haragja elsöpörte volna őket innen, mint a vihar a porszemet. A pápának köszöni továbbá a nemzet, hogy a magyar állam kezdetől fogva független és önálló maradt. A római császárok a keresztény népekre való előjogaikat megtartották és érvényesítették minden megtérő nemzettel és országgal szemben, anélkül, hogy e vélt jogaikkal kapcsolatos kötelességeket teljesítették volna. II. Szilveszter pápa azonban nemzetünkkel szemben leintette a német-római császárt s független, önálló állammá lettünk. Nem hűbéres, hanem önálló magyar királynak nevezte az említett pápa első királyunkat. Tőle kapta Szt. István nemzeti létünk és önállóságunk szimbolumát, a szent koronát, s hozzá még az Egyház javára, a magyar nemzet díszére az apostoli jog ékkövét. A pápa volt az, aki Árpádnak, az Európába beköltözött magyar vérnek a keresztény élet erényeiben a hősiesség emelkedő sarjait, legelsőnek sz. Istvánt és fiát Imrét, a szentek közé avatta, hogy a magyar név megtisztelve legyen a szentek egyességében s hogy az isteni gondviselés tervei szerint a magyar kiválóan magyar által segítéztessék, oltalmaztassék az égből. A pápa volt az, aki a keresztény élethez nehezen hozzásimuló s a keresztény fegyelemben még meg nem szilárdult nemzetben a gyakran föl-lángoló belviszályok tüzeit szelíden, gondos kézzel oltogatta, csillapította. A pápa volt az, aki a magyar nemzetet fenyegető veszélyeket korán felismerve, hogy azok be ne következzenek, a figyelmet ébren tartotta.

Mikor pedig a nemzet hibájából mégis bekövetkezett a vész, a csüggedő lelkeket bátorítá, ősi hőstettekre buzdítá, a szorult keblekben a reményt éleszté, a főlzabudulás útjait,

föltételeit jelzi, a külföldi fejedelmeket segítségül hívta, a hadikészletet s költségeket tetemes részben maga nyújtá és saját kotonáit rendelkezésünkre bocsátotta. A váradi vár sáncait és bástyáit is a török ellen a pápa a maga költségén készítette. Igen, az anyaszentegyház hősiességét, a kereszténység szívének jótékony melegét a pápaság főként akkor éreztette velünk, mikor Mohácsnál halálba fagyunk és sirunk meg volt ásva. S végre midőn a török jármot leráztuk, a pápa volt azon, hogy az elgyengült, pusztulásnak indult nemzet önálló jogaiba, szabadságába, önéletébe visszahelyeztessék.

Ilyen nemzetfőntartó elemnek bizonyult a történelem tanúsága szerint a pápaság és a kath. vallás. Azért a pápasághoz és a kath. valláshoz mint nemzetünk legnagyobb jötevőhöz ragaszkodva, nem lehetünk hazafiatlanok és nem szégyeneljük az „ultramontán“ jelzőt. Első rendű hazafias cselekedetet és nemzetfőntartó munkát végzünk, ha szeretjük és támogatjuk ezen két, hazánkat főntartó és szeretettel gondozó oszlopot és főként ma Szent István király ünnepén hálatelten gondolunk első koronás főnk bölcs előrelátására és gondosságára, hogy a magyar állam és nemzet sorsát ilyen hatalmas és biztos alapokra fektette.

Igen, különösen ma érzünk hálát Szent István iránt, midőn látjuk, hogy a hatalom tekintélye csökken; a törvény iránt való tisztelet pusztul, midőn a korona fényét, a koronás király tekintélyét lelkiismeretlen újságírók nap-nap után büntetlenül elhomályosítják; midőn a szabadság és személyi biztonság kétségessé vált; midőn oly sokan rohannak az érdek, a haszon, az élvezetek után, midőn sokan csak önmagukat keresik; midőn a közérdek, a közzjó, az önzetlenség, a becsületesség, a jellemesség üres fogalmakká lesznek; midőn az emberkereskedés és lélekvásárlás undok orgiáiban az erényt eltapossák, a léhaságot pedig felmagasztalják, midőn a magyar már nem kezdi honát lelni e hazában, midőn koldus — vagy vándorbotot nyomnak vagyonnából kitudott népünk kezeibe; midőn csalfa idegenek körmeik közé kaparítják az őseink drága vérével és munkás vérünk keserves verejtékével öntözött becsületes magyar földet s erkölcstelen sajtótermekkel, nemzetközi szemlékkel és léha erkölcsökkel megmetyelvezik nemzetünk fiat, midőn legszentebb vallási meggyőződésünket, dicső ősi hagyományainkat lebecsmérték és lomtárba vetik s nemzetünkről már nyíltan hirdetik lapjaikban, hogy a magyarnak itt többé nincsen helye, hogy pusztoljon innen és engedje át a helyet másoknak . . .

Óh, ha mindezekre gondolunk, joggal és szívünk mély fájdalommal kiáltunk fel:

Hol vagy István király?
Téged magyar kíván!
Gyászos öltözetben
Te előttem sirván.

Bizony „gyászos öltözetben sirunk“, mert szomorú, nagyon szomorú napokat élünk s ha ez így megy tovább, ha tétlenül, ha ölbe tett kezekkel nézzük a dolgok illetlen folyását, bizony-bizony oda jutunk mi magyar katolikusok, hogy nemsokára egy kis vallási türelmért kell könyörögnünk azoknál, akiket gavalérosan, liberálisan kegyesek voltunk recipiálni.

Tagadhatatlan azonban, hogy a tisztulás folyamata már megindult és mindig jobban és jobban kezd terjedni a meggyőződés, hogy az évtizedekig tartó renyheség, tepszedés tovább nem tarthat. Gyökeres változásnak kell bekövetkeznie, amely közéletünket megtisztítsa mindazon salaktól, melynek szennyes áramlata meg-

fertőztette társadalmi életünk egész szervezetét.

A regeneráció munkája megkezdődött s ezt nemcsak hazafias örömmel és lelkesedéssel kell üdvözölnünk, hanem Szent István hitének egész buzgóságával azon kell lennünk, hogy mindegyikünk kivegye részét a nagy nemzeti átalakulás üdvös munkájából s kiki iparkodjék állása, tehetsége és körülményei szerint megtenni azt, amit csak tehet a katolikus sajtó fölvirágoztatására, a társadalmi élet, a kath. egyesületi élet, a kath. hitélet föllendítésére. Szent István király apostolkodó és hazát s nemzetet főntartó munkáját folytatjuk ezzel s csak így fog jönni „egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán.“ A regeneráció e munkájában mi senkit sem akarunk sérteni, nem akarjuk senkinek szerzett jogait csorbítani, csupán saját jogainkat, saját érdekeinket védelmezni, hasonlóan ahhoz, akinek házára tüzes csóvát akarunk vetni s ő megakadályozza a gonosz szándék véreghajtását. Nem karddal akarunk vaddalkozni s másokat megsebezni, hanem védőpajzsot akarunk használni legszentebb jogaink és igazaink védelmére. Non ense, sed clipeo utur, — ez a kath. magyarság jelszava önvédelmi harcában. Szívesen üdvözlünk e munkánál társul minden keresztény, vallásosan és hazafiasan gondolkodó embert.

Most pedig forduljunk szívünk — lelkünk legbensőbb érzelmével Szent István első királyunkhoz és kérjük, hogy védelmezze meg áldott szent jobbival hazánk mindazon bölcs alkotását, amelyek a lefolyt ezer esztendő alatt fönmaradásunk biztosítékai voltak s amelyek még hosszú, dicső jövőn keresztül erős támaszaink lesznek, ha lesz bennünk erő és hűség azokat kellőleg megvédelmezni; kérjük Szent Istvánt, hogy azt az apostoli keresztet, amelyet a hármás bérce őrmára tűzött, ragadja enyészettől ment jobbijába, s ő, aki első apostola volt népének, most dicső vezére, diadalmas védelmezője legyen a szorongatott magyar katolicizmusnak jogaiért, érdekeiért viselt harcában. Kérjük őt, hogy Isten áldását kérje apostoli utódjára, a királyra, felséges Urunkra, hogy bölcs gondolkozásu, nyíltszívű, kereszténytanácsosai legyenek s hogy a szent koronának ne csak terhét, hanem fényét is érezze. Kérjük őt, hogy Isten áldja meg országunkat, drága magyar hazánkat, hogy áldjon meg minket mindnyájunkat. Amen.“

A szegedi bankgyűlés. Vasárnap délelőtt tartották meg Szegeden a Klauzál-téren körülbelül háromezer ember jelenlétében az országos nagygyűlést az önálló magyar bank ügyében. Az emelvényen a szegedi függetlenségi párt vezetősége. **Becsey Károly** dr. orsz. képviselő, az országos gyűlés szervezője, **Kószó István** dr. szegedi pártlnök és a következő orsz. képviselők fogaltak helyet: **Ábrahám Dezső**, **Balogh Mihály**, **Baloghy Ernő**, **Dobroszláv Péter**, **Faragó Antal**, **Fábry**, **Fried Lajos**, **Gottard Sándor**, **Gyelmis Gerő**, **Hajdu Frigyes**, **Holló Lajos**, **Irsay József**, **Kardos Samu**, **Kecskeméthy Ferenc**, **Kelemen Samu**, **Lányi Mór**, **Lázár Zóárd**, **Lovász Andor**, **Mahler György**, **Mukics Simon**, **Müller Károly**, **Papp Béla**, **Reöck Iván**, **Steiner Ferenc**, **Szapannos István**, **Szemere Huba**, **Szokoly Tamás**, **Tutschek Sándor**, **Váradi Imre** és **Zakariás János**.

Becsey Károly dr. köszöntötte a nagygyűlés közönséget és beszédében rámutatott az önálló bank megteremtésére érdekében indított harcra és arra, hogy a most meginduló küzde-

Iskolai idény

Telefon 130.

Telefon 130.

beállítással felhívom szíves figyelmét a m. t. vevőközönségnek **harisnya, esőernyő női és gyermek kalap különlegességi üzletre**, hol nagy választék áll a vevőközönség rendelkezésére szolid, szabott árak mellett

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női ka ap harisnya és ernyőkülönlegességi üzlete Nagyvárad, Rakóczi-ut. ::

lemnek Szeged az első állomáshelye. *Kossuth* Ferenczel való törhetetlen ragaszkodással akarják a nemzetet a gazdasági függetlenség felé vinni. A helyesléssel fogadott beszéd után *Kossó* István dr. a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

Az önálló nemzeti bank ügyében Szegeden aug. hó 23 án tartott népgyűlés kimondja, hogy az önálló banknak 1911-re, az önálló vámterületnek pedig 1917-re leendő felállítását feltétlenül követeli. Üdvözli a függetlenségi és 48-as pártot és annak nagynevű vezérét, *Kossuth* Ferencet, aki az ország gazdasági függetlenségeért most folyó harcot oly erélyes kézzel vezeti és bizik abban, hogy a párt el nem csüggedve és meg nem hátrálva, az országnak ezt a két nagy jogát a kitűzött időben meg fogja valósítani. A határozati javaslat felolvasása után *Holló* Lajos az önálló nemzeti bank érdekében hosszabb beszédet mondott.

Többször éljenzés és zajos taps szakította félbe a beszédet, amely után *Baloghy* Ernő szólalt fel. A szónok azt fejtette, hogy a bankkérdés az osztrák centralizmus és az önálló nemzeti élet kérdése. Sürgőnyileg üdvözölték *Kossuthot*, *Apponyit* és *Justhot*.

A népgyűlés után a gyűlésen résztvevők és később érkezett képviselők a vendégekkel együtt lakomára gyűltek össze.

Kossuth Ferenc Karlsbadban. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter tegnap délután 5 óra 23 perckor Karlsbadba érkezett. A miniszter gróf Benyovszky Sándor és neje, valamint titkára Pally Sándor kíséretében érkezett. A pályaudvaron Kossuth Ferencet több magyar képviselő fogadta Batthyány Tivadar vezetésével. Kossuth ezután a Papp-szállodában vett lakást és közvetlenül megérkezése után dr. Aldor kezelőorvost fogadta.

Az iskolaszék ülése.

— Elhalasztott tanítválasztás. —

Nagyvárad város közéleti iskolaszéke tegnap délután választó és rendes ülést tartott. A választás ugyan elmaradt, mert alig 10—11 választott iskolaszéki tag jelent meg, holott az Utasítás értelmében legalább 24 választott tag jelenléte szükséges a tanítói állás betöltéséhez.

Dr. *Thury* László elnöklété alatt jelen voltak: *Mezey* Mihály, dr. *Pácz* Sándor, dr. *Vucskics* Gyula, dr. *Hoványi* Géza, dr. *Halász* Lajos, dr. *Adorján* Ármán, *Sulyok* István, dr. *Popper* Ákos, *Schwarz* Izidor, dr. *Grósz* Menyhért, dr. *Várad* Ödön, *Ditz* Mihály, *Grósz* Sándor, *Stark* Gyula, *Balogh* Károly, dr. *Edelmann* Menyhért, *Feliczides* Lajos, *Tóth* Mariska és *Huszár* Károly jegyző.

Elsősorban a közéleti polgári fiúiskolánál szükséges rajztanári állás betöltése volt soron, azonban a törvényhatóság által kiküldött választási elnök: *Mezey* Mihály konstata, hogy a tagok nincsenek jelen megfelelő számban s így a választás nem ejthető meg.

A választás új határidejét csütörtökön, augusztus 26-án délután 4 órára tűzték ki.

Ezután dr. *Thury* László foglalta el az elnöki széket s a rendes ülés tárgyait intézték el.

Báss János iskolaszéki egészségi állapota miatt teendőit nem képes viselni s ezért az iskolaszék átír a városi tanácshoz, *Báss* János nyugdíjazása iránt.

A közéleti polgári fiúiskolánál már a múlt évben elhatározta a város a II. C. osztály felállítását, de elmaradt, mert nem volt megfelelő tanterem s így a beiratásnál a jelentkezők egy részét visszautasították.

Az iskolaszék átiratban tudatja a városi tanácshoz, hogy az iparostanonciskola részére átengedett egyik tantermet visszaveszi az iskolaszék a felállítandó polgári iskolai II. C. osztály részére.

Az új osztályhoz szükséges tanteremre nézve abban állapodtak meg, hogy felhatalmazták az elnökséget, miszerint ha a beiratkozásoknál konstatálja, hogy szükség van az új osztály felállítására, hirdesse meg a tanítói állásra a pályázatot. Ennek alapján fog majd választani az iskolaszék.

A közéleti iskolák jövő évi költségvetését tekintettel a jelen voltak csekély számára, levették ezutal a napirendről.

A közéleti tanítók részére rendezendő Slójd tanfolyamra nézve akként állapodtak meg, hogy az a jövő évi június 15-től július 15-ig lesz megtartva. Így az iskolákban 15 nappal előbb lesz az évfűzés, viszont a tanítók is feladónak a szűnidőből 15 napot a tanfolyamra. Átiratban megkeresik a városi tanácsot, hogy a tanfolyam céljaira megszavazott 1500 korona hozzájárulást ekkor folyósítsa.

A tanszemélyzet beosztása marad a régi, csupán 4 tanerőt helyeztek át más osztályhoz a szükséghez képest. Kisegítőkre most nincs szükség.

Rechné Bauer Zsófia polgári leányiskolai igazgató-tanítónő 5 havi szabadságidejére vonatkozólag megkeresik a kir. tanfelügyelőt, hogy az igazgatói teendők ellátása iránt intézkedjék. Az iskolaszék javasolja, hogy az igazgatói teendők ideiglenes ellátásával dr. *Személy* Kálmánét bizza meg a kir. tanfelügyelő. A *Rechné* által ellátott heti 9 órát felosztják a tanszemélyzet között.

A polgári fiúiskolánál megüresedett igazgatói állást nem töltötték most be, hanem csak a rajztanári állás betöltése után, mivel az Utasítás szerint csak akkor választható meg az igazgató, ha az összes reedszeresített tanítói állások be vannak töltve.

Apróbb ügyeket intézett még el az iskolaszék.

Sikkasztó körjegyző.

Az élesdi járás egyik legnagyobb körjegyzőségében a nagypataki körjegyzőségben már hetek óta beszélnek róla, hogy a körjegyző a hivatalos pénzeket elköltötte. A beszélgetések eljutottak a körjegyző ellenségeinek fülébe is, akik megtették a feljelentést. A jegyzőt az alispán felfüggesztette.

Az esetről tudósításunk a következő.

A nagypataki körjegyzői lak építésére a körjegyzőség megfelelő összeget szavazott meg és azt a körjegyző *Griffaton* Alajos kezéhez ki is utalta. A körjegyzői lak el is készült s a körjegyző bele költözött, amikor a vállalkozó 1600 koronáért beperelte a körjegyzőséget. A per folytán most már azok, akik rosszakarói voltak a jegyzőnek, nyomban panaszt tettek az

alispánnál, hogy a jegyző elsikkasztotta a hivatalos pénzeket.

A feljelentés nyomán az alispán azonnal elrendelte a vizgálat megtartását. A számvizsgáló *Hanacsek* Béla számvizsgáló szállott ki és a jegyző számadásait felülvizsgálta. A vizgálat, mely igen bonyolult volt, egy teljes hetet vett igénybe s a sikkasztás konstatálásával nyert befejezést.

A számvizsgáló megállapította, hogy *Griffaton* Alajos 6000 koronáról nem tud elszámolni. Ezt az összeget a községek kiutaiták a jegyzőnek, aki azt állította, saját céljaira használta fel.

A sikkasztás látszatának fennforgásáról *Hanacsek* Béla jelentést tett az alispánnak, aki *Griffaton* nyomban felfüggesztette állásától és elrendelte a tetszemli vizgálatot megelőző vizgálat megindítását.

Griffaton Alajos az ügyre vonatkozólag kijelentette, hogy ő tényleg felvette a 6000 koronát, azonban abból semmit sem költött el saját céljaira. Hogy számadásai nem helyesek, ez onnan van, hogy azokat nem vezette pontosan. A vizgálat megindítása előtt 60 napi időhaladékot kér, mely idő alatt számadásait rendbe hozza, illetve a hiányzó összeget meg fogja téríteni.

Baleset a katonai gyakorlótéren.

Tegnap délelőtt súlyos baleset történt a löporraktár mellett lévő katonai gyakorlótéren. A balesetnek egy előkelő biharmegyei urcsalád fiatal tagja az áldozata, aki most beteg fekszik a nagyváradai csapat kórházban. A baleset nagy részvétet keltett a fiatal katona iránt meggyeszte.

A balesetről tudósításunk a következő:

Szunyogh Zoltán október havában vonult be a 7-ik huszárezredhez egyéves önkéntes szolgálatra. Mint ügyes katona csakhamar megnyerte a tisztikar rokonszenvét. A közelmúltban történt előléptetések alkalmával *Szunyogh* tizedesi rangot kapott. Mint ügyes lovas a legtöbbszor a legtüzesebb lovakat lovagolta. Tegnap a kora reggeli órákban iskola lovaglásra vonultak ki a huszárok a gyakorlótérré.

A lovaglás 9—10 óráig minden akadály nélkül folyt. 10 órakor *Szunyogh* Zoltán lova gyorsan ágaskodni kezdett s oly erősen hánykódott, hogy lovassa elvesztve az egyensúlyt leesett. A megvadult ló még akkor is erősen rugott mikor már megszabodult lovasától.

Szunyogh Zoltán a ló háta mögé esett még pedig oly szerencsétlenül, hogy bal vállát a ló patájába ütötte úgy, hogy ennek következtében nem tudott azonnal felugrani. A tüzes véré ló ezután *Szunyogh* Zoltán bal oldalát rugta meg, melytől néhány percre elvesztette légzési képességét.

A baleset következtében a lovaglás azonnal félbenmaradt s a tisztek és közemberek leugráva lovaikról ijedten futottak segítségére a veszélyes helyzetbe jutott önkéntesnek. A tisztek a még mindég toporzékoló lovat megfékeztek s *Szunyogh*ot eszméletre keltették. *Szunyogh* az eszméletre keltés után is halál sápadtan feküdt a gyakorló térfűvén s mikor az egyik tiszt kérdezte tőle.

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőröndök, kalapkeferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sátabotok, harisnyák, övek, női kiegészítők, nyakkendők, pénz- s zivar- és dohánytárcák, tajtékpipák, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételárért szerezhetők be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR

Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

— Van-e valami tájdalma?

— Van, A baloldalom nagyon fáj, — felelte aléltan az önkéntes.

A balesetről nyomban értesítették a lak-tanya inspekción tiszjtét, aki szekeret küldött ki a baleset színhelyére. Tekintettel a súlyosabbnak látszó sérülésre, a mentőket is értesítették a történetekről. A mentők azonnal utnak indultak és a sebesültet szállító huszár szekérel az aradi vámnál találkoztak, ahol Szunyoghot áttették a mentőkocsira, melyen beszállították a csapatkórházba.

A sebesült önkéntessel egy főhadnagy ment, ami nagy feltűnést keltett az utcákon s mindenki arról beszélt, hogy a gyakorlótéren nagy szerencsétlenség történt. A csapatkórházban az inspekción tiszti orvos azonnal megvizsgálta Szunyoghot s kijelentette, hogy az esetben, ha a rugás következtében a belső szervek nem sérültek meg komolyabban, úgy pár hét alatt elhagyhatja a betegágyat. A sérülés nagysága ezidőig még nem volt megállapítható. Külsőleg a bal váll, a fej és baloldalon látszik súlyosabb természetű sérülés.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály törjenék.

* **Személyi hir.** Gróf Tisza István tegnap Nagyváradon időzött. Miskolczy Ferenc dr. alispán tegnap hat heti fürdőzéséről hazatért.

* **A havidíjasok lakbére.** A Nagyvárad városánál alkalmazott havi díjasoknak jelenleg évi 200 korona lakbérük van. Kérvényt adtak be, hogy a lakkérüket 400 koronára emelje fel a város. Hivatkoznak a nagymérvű lakásdrágaságra s az aránytalanságra, hogy az őröknek 500 korona a lakbérük s ők épen oly teendőket végeznek. A kérelem teljesen méltányos, mert ma Nagyváradon 200 koronáért még egy szobás tisztességes lakást sem igen lehet kapni.

* **Gyermek védoltás — akadályokkal.** A védhimlő oltást a városi orvosok már évtizedek óta a tűzoltó őrtanya nagytermében és a szomszédos kisteremben végzik akként, hogy a szülők a nagyteremben várakoznak, míg a kisteremben az orvosok az oltást végzik. Dr. Mayer László tb. főorvos tegnap sürgős jelentést tett a tanácshoz, hogy vasárnap a tűzoltó őrtanya nagyterme zárva volt s így nem végezheték akadálytalanul az oltásokat. A nagyteremre pedig szükség van, hogy az anyák ne legyenek összezsúfolva, mert különben könnyen ledörzsölhetik a védoltást. Az udvaron pedig nem várakozhatnak a szülők, mert könnyen por érheti a gyermekeken végzett oltást, amiből nagy szerencsétlenség történhet, ha inficiálja a por a sebet. Ugy értesült, hogy az új tűzoltóparancsnok zárta el a nagytermet. Gyors intézkedést kér, hogy vagy a nagyterem kinyitassák, vagy új helyiséget jelöljön ki a tanács.

* **Gyászmise Rulikovszky vértanúért.** Augusztus 28-án lesz 60 éve, hogy kivégezték Rulikovszky Kázmér lengyel dzsidás századost a Bónai-kut melletti síkon. Nagyvárad város kegyeletos érzésű közönsége a magyar szabadságharc pártolásáért elvívott lengyel tiszttel holttesteit később a nagyvárad-

ujvárosi központi temetőben helyezte és sírjára emlékoszlopot emelt, kivégzésének évfordulóján pedig gyászisteni tiszteletet tart. Ez évben a 60. évforduló napján, szombaton délelőtt 9 órakor a *Szent László* templomban lesz a vértanu lelkiüdvéért a gyászmise.

* **A Lévy-palota sorsa.** Megirtuk annak idején, hogy a Lévy-palotáért valóságos versengés folyt a Leszámitolóbank és a Neumann-cég között. Ez a versengés most már befejezést nyert. A palotát a bank vette meg. A Neumann-cég, mely már évtizedek óta bírja a helyiséget, november 1 től elköltözik onnan és a Központi takarékpénztár épülete a jelenlegi Wallerstein-féle üzlet helyébe fog költözni. A Neumann-cég jelenlegi helyiségét kávéház foglalja majd el. Itt fog kávéházat nyitni *Haraszy*, a Fekete Sas-kávéház eddigi bérlője. Az új kávéházat oly elegáns és fényes felszerelésekkel szándékoznak ellátni, hogy az felül fogja mulni az eddigi kávéházakat.

* **Bronzkori urnatemető Hajdubagason.** Hajdubagason bronzkori urnatemető feltárását kezdte meg aug. 17—20-ik napjain a debreceni muzeum. A temető *Hajdubagos* és *Derecske* között, a Darabas hegy nevű dűlőben fekszik, Németh Imre és Papp Károly földjén, akik ingyen megengedték az ásást. A muzeum öre eddig körülbelül 450 négyzetméter területet kutatott fel, ahol tizenegy urnafészkekben harminc kisebb-nagyobb urnát és különféle apró bronzékszert, lándzsa- és nyilhegyet talált. Az urnák oly magasan állanak, hogy a mélyebben járó eke a legtöbbnek fedőjét és száját már összetörte és több urnát ki is fordított a földből. E miatt meg is ritkult a csücskökkel, füllekkel, geometrikus vonalakkal és hornyolatokkal gazdagon díszített temetkezési edények sora a Darabas-hegyen. Ugyanezen alkalommal hajdubagosi ref. egyház a debreceni muzeumnak ajándékozta urasztali régi nagy boros kancsóját, amely debreceni fazekasmunka. A fenti lelet bennünket biharmegyeieket jobban érdekel, mint a hajdumegyeieket. Hajdubagos és Derecske ugyanis Biharmegyében fekszik. Igen jó volna, ha a megye községei nem idegen város muzeumát gazdagítanák, hanem a leletről elsősorban a saját muzeumuk igazgatóságát értesítenék. A mi muzeumunk igazgatóságának pedig figyelmébe ajánljuk Hajdubagos vidékét, mert ott tudomásunk szerint a már feltárt temetőn kívül még igen sok más történelmi nevezetességű helyek vannak, amelyeket érdemes volna ásásokkal megbolygatni. A Hajdubagason foganatosított ásásokra vonatkozólag pedig kérdezzük az alispáni és a derecskei járás főszolgabíróját, hogy vajjon van-e azokról tudomásuk és adtak-e azokra engedélyt. És ha adtak, ugy ez elsősorban talán a biharmegyei muzeum igazgatóságát illeti meg. A biharmegyei muzeum igazgatósága pedig bizonyosan nem késett volna az ásások megtartásával, mert hisz erre nagyon is rászorul a mi muzeumunk.

* **Kinevezés.** A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök *Asztalos* János nagyváradi pénzügyi számtisztet a rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számv. v. ö. végleges minőségben számellenőrré nevezte ki.

* **Egy lelkészválasztás viszontagságai.** Bica Vazul földbirtokos, Tasádfő községi lakos, a nagyváradi rendőrségen tegnap a következő panaszt tette. Folyó évi augusztus hó 15-én lett volna Tasádfőn a gör. keleti egyház-

hoz tartozó lelkészválasztás, amely állásra Bica Antal, a panaszos fia is pályázott. A választás napján Bica Antal Nagyváradról a következő szövegű táviratot kapta: »Bukásod biztos. Esperesedtől máma sürgönyileg visszavond pájazatodat, megszegyenyítéseted kikerülendő Atyád.« Ezen távirat panaszos állítása szerint nem tölle ered, azaz hamis s kéri a bünvádi eljárást az ismeretlen tettes ellen család miatt megindítani. Megjegyzendő, hogy a lelkészválasztás éppen Bica Antal visszalépése folytán 14 napra felüggesztetett. A rendőrség a nyomozást bevezette.

* **Leégett a győri piskóta-gyár.** Vasárnap délután nagy tűz pusztított Győrött. Leégett a kétemeletes Köestlin-féle első magyar piskóta-gyár. Ez volt Győr egyik legnagyobb gyára. A tűz a gépházban keletkezett. A gyár egészen leégett. A kár óriási.

* **Az iparos ifjak a szinpadon.** A nagyváradi ipartestület ifjuságának önképző egylete folyó évi szeptember hó 4. és 5-én a nyári szinkörben műkedvelői színelőadást rendez *Kassay* Károly, a Szigligeti-színház tagjának rendezése mellett, mely alkalommal a »Vadgalamb« című népszínművet adják. Az előadás sikere érdekében nagyban buzgólkodnak a szereplő ifjak, úgy, hogy az előadásokat bizonyára méltó siker fogja koronázni.

* **Lezuhant a »pipa fa«.** Már hosszabb idő óta látható, hogy a Kapucinus-utca elején levő holdas templomépület állványokkal, csaknem a toronyig nyúló létrákkal van körülveve, más szóval, hogy renoválják. A torony csucsán levő kereszt fölött egy óriási »pipa fa« volt fellátva. Ennek az a hivatása, hogy a reá erősített kötél segítségével a renováláshoz szükséges anyagot huzzák fel. Szombaton délután 2 óra tájban, miközben a kötélben anyagot húztak fel, csaknem végzetessé válhat szerencsétlenség történt. Ugy látszik a kötél nagyon meg volt terhelve, vagy a »pipa fa« volt gyenge, mert még a fele uton sem volt a felhuzandó anyag, mikor a »pipa fa« nagy reccsenéssel, roppanással ketté törtött és lezuhant az óriási magasságból. Csupán a véletlennek köszönhető, hogy a nap ezen órájában senki sem járt a templom előtt. Így tehát emberéletben nem esett kár. Szinte csodálatos, hogy ebben az időben egyetlen bérkocsi sem állott az állomáshely eme részén. Ha csak egyetlen bérkocsi is állott volna eme részén, a lezuhanó óriási építmény bizonyára lovastól együtt összetört volna.

* **Megvan a harmadik fiumei rabló is.** Egy fővárosi könyvpatos közli velünk a következő szenzációs hírt: Máramarosszigetről írják tegnapi kelettel: Ma délelőtt érkezett meg a vonat, amelynek csatlakozása van a Fiuméből érkező vonatokhoz s magával hozta a fiumei rendőrségnek *Spektor* Mihályra vonatkozó köröző levelét és a bankrabló arcképét. A fényképeket széjjelosztották a rendőrök és vasúti alkalmazottak között. Az egyik rendőr, aki a vasutnál teljesít szolgálatot, nyomban jelentette, amikor a képet megpillantotta, hogy látott egy elegánsan öltözött utast a körösmezői vonalra szállni, aki szakasztott olyan, mint a mit a rendőrségi fényképen látott. E jelentés után nyomban a körösmezői határrendőrségre telefonáltak, hol a megérkező vonatot egy határrendőrségi kirendeltség alaposan átkutatta. — *Spektor* egy elegánsan öltözött hölgy kíséretében a vonaton volt. Egy olasz utlevéllel akarta igazolni magát, de ellentmondásokba keveredett és a dialektusán is észrevették, hogy nem olasz. A rablót, hölgyével együtt letartóztatták. A máramarosszigeti határrendőrség kapitánya *Mandics* János holnap megy Körösmezőre, hogy

mármárosszigetre hozza a tiemei haramiát. — A fővárosi rendőrségen mitsem tudnak a körömezei elfogatásról és megcátolják Spektor elfogatásának hírért. Tudvalevőleg *Orloff* teljesen beismerő vallomást tett, ő ölte meg a bankigazgatót, nála találták az egész pénzt. Most utóbb beismerte még azt is, hogy álneveket használt, igazi neve *Skrinszky* Salamon és nem görög katolikus, hanem orosz zsidó.

* Verekedés a rendőrökkel. Tegnap éjjel 12 órakor *Rölich* Lajos Kolozsvári utcai vendéglője előtt egy nagyobb földmivelő és munkás emberekből álló társaság összehajlott, majd később verekedni kezdtek. A nagy zajra odaérkező *Jámbor* Mihály rendőr a verekedőket csendre intette majd pedig, miután szavára nem hallgattak, felszóllította a jeles társaságot, hogy kövessék őt a Várad Velencei rendőrközlönyre. Idő közbe azonban *Akosi* József és *Balogh* Lajos rendőrök is a verekedés helyszínére érkeztek, és ott rendet akartak csinálni. A rendőrök ebbeli törekvésének *Magyari* József ellen szegült s ő utánna hasonló képpen cselekedtek társai is, a miért *Balogh* Lajos rendőr erővel akarta *Magyari* Józsefet előállítani. A tömeg erre *Balogh* Lajosra vetette magát, s őt majd nem a földre nyomták, *Akosi* József rendőr azért, hogy *Balogh* Lajos rendőr társát veszedelmes helyzetéből kiszabadítsa, a *Balogh* L. jost megtámadott tömegen kardjával kétszer végig vágott. Ezt látva *Magyari* János, *Magyari* József testvére, egy kővel teljes erejéből fejbe vágta *Akosi* Józsefet, még pedig oly erősen, hogy *Akosi* az ütéstől elszédült. Erre azután *Akosi* József amidőn ismét magához tért, szolgálati revolverével a levegőbe 2 lövést tett, amire a tömeg megcsendesedett csak ezután sikerült *Magyari* Józsefet és *Magyari* Jánost előállítani. A rendőröknek eme ténykedését nagyon megnehezítette *Magyari* Jánosné, a nevezettek édes anyja, aki egyrészt őket folytonosan szidalmazta, másrészt pedig a fiait a rendőrökkel való szembe szállásra igyekezett rá bírni. Hatóság elleni erőszak büntette miatt a rendőrség mind a háromjuk ellen a bünvádi eljárást megindította, *Magyari* Józsefet és *Magyari* Jánost pedig előzetes letartóztatásba helyezte. *Akosi* József rendőr sérülése 8 napon túl, 20 napon belül gyógyuló, s az orvosi vélemény szerint a kődobás által okozott seb *Akosi* József rendőr arcán mindig meglátható nyomot fog hagyni.

* Veszett kutya garázdálkodása. *Magyarcsékéről* jelenti tudósítónk, hogy ott tegnap délelőtt egy veszett kutya nagy garázdálkodást vitt véghez a magyar telepen. Tegnap reggel, amikor már a férfiak munkába állottak, a telepen egy gyanús kutya kóborolt s egy az utcán menő asszonyt megtámadott, aki segítségért kiáltott. A segélykiáltásra nyomban előfutott *Szilágyi* Juliána, *Cec* Gáborné, *Papp* Lászlóné, özv. *Bartics* Jánosné és *Papp* Juliána. Az összefutott asszonyok botokkal akarták elkergetni, a kutyát, amely azonban az üldözőket megtámadta és azok mindegyikét a szó szoros értelmében összemarta. A kutyát az előljárástól kiküldött emberek verték agyon. A megmárt egyéneket felszállították a Pasteur-intézetbe Budapestre.

x Telefon 897. Az őszi idény közeledtével van szerencsénk a n. é. vevőközönség figyelmét felhívni ujonnan berendezett és megnagyobbított üzletünkre, melyben berlini és

párisi divat tudósítások alapján úgy a női felöltőknél, mint a szövet és fehérnemű osztálynál a legszebb és legfinomabb áruk vannak raktárom. Mérték után megrendeléseket jutányosan eszközölünk. Tisztelettel *Klein Géza* és *Ödön Nagyvárad Rákóczi-ut 2.*

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Fenegyerekek,
Szerda: Zsába. (Krasznai Andor bucsuja.)
Csütörtök: Kis pajtás. (Hevesi nővérek bucsuja.)
Péntek: Boszorkányvár. (Toronyi Gyula és T. Lányi Edith bucsuja.)
Szombat: Csókon szerzett vőlegény. (Batizfalvy Elza bucsuja.)
Vasárnap: Kis herceg. (Diósi Nusi bucsuja)

Fenyerekek.

Ócskaság, a gigerlik kifigurázása, ócska, primitív valami a »Fenyerekek« c. egész »énekes bohózat«, de legalább vasárnap telt házat csinált a szinkörben. A régi szinkör idejéből jól ismert gigerli-indulót szívesen hallgatta, meg is újratá a nyári publikum, az ismerős régi vicceken is jól mulattak, sőt a régi gigerli tempókban mosolyogva ismertük fel az utcasarki aranyifjúság némelyik tagjának most is aktuális kifigurázását. Hanem azért mégis csak ócskaság és legfeljebb nyári szinkörbe való maradt a darab, ott is az évad utolján hozható elő, vénasszonyok nyarában.

A szereplők az ócskaságot friss kedvvel játszották. *Hajnal* György kalapgyárosa állandó derűtséget keített, szintugy *Sik* Rezső pompásan maszkírozott és kacagtatóan megjátszott nyugalmazott ószerese. A gigerlik, *Tóth* Elek, *Pápai*, *Dési*, *Toronyi*, kivált pedig *Kassay* és *Gózon* mind igen sikerült komikus alakítást produkáltak. Kisebb szerepekben *Erőst* és *Vanknét* is megtapsolták és pedig méltán: *Batizfalvy* Elza és *Lányi* Edith sikerült táncait megújrázták. A kalapos házsártos feleségét *Hevesi* Mariska játszotta egész megfelelően. A gigerli-indulótán a közönség közé a fenegyerekek csoportképeit dobálták, keveset, de rosszul célozva, úgy hogy a kevésből a legtöbb a zenekarba pottyant.

A Hevesi nővérek bucsuja Csütörtök este a színészgárda legbájosabb két nő tagja, *Hevesi* Gusztika és *Mariska* bucsuja zajlik le a közház falai közt. Mind a kettő kitűnő értéke volt a drámai ensemblének. Sok nehéz mély drámát segítettek sikerre, komoly, finom művészetükkel. A várad közönség nagyon szerette őket, s ennek legutóbb a Csöppség reprize alkalmával megkapó jelét is adta. A szép, fiatal testvér pár egy kedves, nagyhatású és rendkívül szellemes vígjátékban, A Kis pajtás főszerepeiben lép föl utóljára. Előrelátható, hogy meleg ovációkban lesz részünk és díszes közönség előtt perdül le csütörtök bucsu estéjük.

Bucsuesték a közházban. Szerdán este újból megnyílnak a közház kapui és néhány estére át a főszezon diadalmas színházi előadásait élvezi végig a Szigligeti színház publikuma. A régi, kedves színészek bucsuznak e Nagyvárad színházi közönségétől és így csak egész természetes, hogy zengő tapsok, viharos lelkesedés mellett fog lefolyni a még hátra-

levő néhány előadás. Az elmúlt szezonban a közönség őszintén szerette kedvenc színészeit és ennek a színházi láznak méltó befejezése lesz az az ünneplés, amelylyel a publikum bucsuzik a távozó színészekről. Szerdán este lesz az első bucsu, *Krasznai* Andor, a kitűnő komikus, aki hosszú éveken át számtalan derűs estét szerzett a közönségnek, a *Zsába* című pompás francia bohózatban bucsuzik. Pénteken *Toronyi* Gyula és *T. Lányi* Edith bucsuznak legjobb szerepükben, míg az utolsó két este a színház két primadonnájának, *Batizfalvy* Elzának és *Diósi* Nusinak van fentartva. A bucsuelőadások a közházban nyári helyárok mellett fognak lezajlani.

Kolozsvári színész — drámaíró! *Erdélyi* Miklós a nagyvárad színház igazgatója elfogadta előadásra *Kardos* Andornak a Kolozsvári Nemzeti Színház tagjának a »Bűnös szerelem« c. háromfelvonásos drámáját.

IRODALOM.

☒ **Élet.** A keresztény magyar családok pompásan szerkesztett képes heti lapjának 34. füzeté a következő érdekes tartalommal jelenik meg:

Művészet és kabaré. *Jánosy* Dezső. — Virágénekek, *Lampérth* Géza. — Sahara. *Faltay* Lucyen. — Dal. *Paul* Verlaine. — A rabkenyér. *Jász* János. — Gyógyóka. *Zsoldos* László. — Könyvek élnek. *Vértessy* Gyula. — Középkori róma. *Feiber* Henrik. — Kánikulában. *Szendéné-Dárday* Olga. — Francia jejenkori írónők. *M. Hrabovszky* Julia. — Elelmesség. *Jász* Pál. — Kultura. — Az Élet.

☒ **Vergődés.** Versek, írta *Bakti* Gyula. Megemlékeztünk már *Baksi* Gyuláról, rikkancs-poétáról, a ki újságárus létére egészen elfogadható verseket is ír, úgy hogy azokat *Ignotus* látta érdemesnek előszóval bevezetni. A rikkancs-poéta versei most már a harmadik kiadásban jelentek meg. Egy füzet ára 50 fillér, kapható a szerzőnél, aki verselő létére sem fordított háttat a mesterségének, hanem buzgón árusítja az utcán tovább is az Uj Híreket, mellékesen pedig saját verses füzetét is.

TANÜGY.

Iskolai hirdetés.

A nagyvárad községi polgári leányiskolában a beiratások az 1909—10. tanévre a következő sorrendben fognak megtartani.

Folyó évi szeptember hó 1-én kizárólag az I-ső osztálybeliek vétetnek fel, 2-án a II-ik osztály, 3-án a III-ik osztály és 4-én a IV-ik osztálybeliek.

A beiratások az iskolahelyiségben, *Tisza* Kálmán-tér 4 sz., mindenkor délelőtt 8 órától 1 óráig fognak tartatni. Tardij egész évre 20 korona, beiratási díj 1 kor. 30 fillér.

A beiratásnál minden növendék tartozik szülei, vagy hozzátartozójával megjelenni és iskolai bizonyítványt, születési bizonyítványt és kik a 12 évet betöltötték, újraoltási bizonyítványt felmutatni.

A javító és felvételi vizsgálatok folyó évi augusztus hó 31-én délelőtt 8 órától szintén az iskola helyiségben tartatnak.

Az igazgatóság.

☒ **Beiratások.** A nagyvárad női kereskedelmi tanfolyamban a beiratások az 1909-10-ik tanévre, a *Tisza* Kálmán-téri polgári leány-

iskola helyiségében f. évi szeptember hó 1—6 ig mindenkor délután 3—6 ig fognak esz-
közlötni. Felvétetnek olyan növendékek, kik
a polgári leányiskola IV. osztályát, vagy a fel-ő
népiskola II. osztályát sikerrel végezték. Tan-
díj egész évre 100 korona, mely összeg
ket részletben fizetendő, tele a beiratásnál,
másik tele febr. 1-én. Kiváratra azonban havi
előzetes részletekben is fizethető. Beiratási díj
4 kor. A növendék tartozik szüleivel, vagy
hozzátartozójával megjelenni, iskolai, születési
és újraoltási bizonyítványt bemutatni. Nagy-
várad, 1909. aug. 21. Az igazgatóság.

Igazságszolgáltatás.

§ **Tolvaj cselédleány.** A nagyvárad
kir. törvényszék tegnap egy a tolvajnök leg-
veszedelmesebb tipikus alakja, a tolvaj cseléd
leány felett hozott ítéletet. A tolvaj cseléd
Bereczki Mária, Sarkadi Sándor házában volt
alkalozva. Sarkadi fiától egy izben egy száz-
koronást lopott el s naponként is kisebb na-
gyobb összeggel károsította meg gazdájának
háza népét. Bereczki beismerte a lopást s azzal
védekezett, hogy barátja Doba Valéria csá-
bitotta a lopásra. Dobát bizonyítékok hiányá-
ban a törvényszék felmentette a bűnrészesség
vádja alól, míg Bereczki három és fél havi
fogságot kapott. Az ítélet jogerős.

TÁVIRATOK.

Betrányos meghívók.

Budapest, aug. 23 A Versecen
rendezendő borászati kongresszus csings
botránnyal van bevezetve. Ugyanis a
rendezés okulva az orvosok kongressz-
szusán, a meghívókat németül nyomatta.
Ugyanez azonban figyelmen kívül
hagyta azt, hogy a kongresszuson magya-
rok is vesznek részt s ezek meghívóit
is az idegenek kedvéért németül nyo-
matta. Most a képviselők között mozga-
lom indult meg, hogy a kongresszuson
törtetőleg ne jelenjenek meg.

Öngyilkos egyetemi tanársegéd.

Budapest, augusztus 23. Szombaton
délután az egyetemi klinika bonctani ter-
mében öngyilkossági kísérletet követett
el dr. Goldzieher Miksa, Goldzieher Vilmos
klinikai vezető egyetemi tanár fia, aki
a klinikán mint tanársegéd működött. A
tanársegéd 25 éves. Szombaton reggel
nyugodtan ment be a bonctani terem
szomszédságában levő szobájába és ott
dolgozott. 11 órakor izgatott lett s egy
üveg morfiumból egy pohárral töltött ki
s azt felhajtotta. A mérge hatása egy
félóra múlva következett be, amikor a
tanársegéd még eszméleténél volt s az
asztaliókjából revolvert vett ki s azzal
mellbe lőtte magát. A lövésre figyelmes
lett a szolga, aki a szobába rohant és
Goldzieher kezéből kicsavarta a revolvert,
mellyel másodszer is akart lőni. A sze-
rencsétlen tanársegéd megmentésére össze-
futottak az orvosok, azonnal ellenmérget
adtak be. A revolver golyó nemesebb
részeket nem sértett, annál súlyosabb a
morfium mérgezés. A tanársegéd tettét
reménytelen szerelemből követte el. Gold-

zieher ugyanis szerelmes volt egy fővá-
rosi ügyvéd tizenhat éves leányába, aki
őt nem szerette viszont. Goldzieher az
orvosok véleménye szerint felépülhet se-
beiből.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások. A gabonatőzsde határidői.

Budapest, augusztus 23.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri maj. 1909.	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasúti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák m. államvasúti részv.	697.50
Közuti vasút	552.—
Városi villamos vasút	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1909. aug. 23.

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papírban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—

REGÉNYCSARNOK.

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Írta: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.)

24

— Husson! — szót közbe a szegény
Sophie néni, kinek szeméibe könyvek toltak,
— Husson, kérlek, hagy abba!
— Csú! kiáltá a pék, nincs szükségem
senki tanácsára, a mi mondani valóm van, azt
meg is mondok . . . És most te sehonnai ide
vigyáz!

Lőrinc titkos pillantást vetett Husson
apóta, ki a kemence polcra egy veres-kék
metszésű zsebkönyvet keresett elő,

— Látod a könyvet? Ez a kódex, a tör-
vény. E könyv bizonyos jogokkal ruház fel
engem, melyeket szeretnék veled megismer-
tetni. Kinyitotta a könyvet s egy behajtott lap-
ról felolvasta. »Az atyai hatalomról« szóló kö-
vetkező két szakaszt:

»377. §. Ha az atya gyermeke magavisele-
tében az elégedetlenség igen súlyos okait ta-
lálja, a büntetés következő módjaival élhet:

»377. §. A tizenhetedik évtől kezdve a
nagykorúságig az atya kérheti gyermekének
elfogatását hat óra vagy hosszabb időre is, stb.«

Lőrinc megrémült és önkénytelenül hátra
fordult, hogy megnézzé, nincs-e még nyoma a
boltban holmi zsandárnak.

— Megértetted? folytatá Husson; becsu-
kathatnának a városi fogházba . . . De ott ellá-
sodról gondoskodnom kellene, s nekem nincs
kidobni való pénzem.

Azután letette a könyvet az asztalra, szü-
netet tartott, hogy a bűnös kinjait hosszabbra
nyujtsa és folytatá szokott közönyös hangján:
Holnap reggel beállsz Fleurisellhez, az entre-
deux-ponts utcai fűszereshez, kinél élelmet és
lakást kapsz.

Lőrinc felemelte fejét, és ellentmondani
készült, midőn Sophie néni esdeklő tekintete
elnémítá.

— Hát megértettük egymást? kiáltá a
pék. Most kotrójék szobájába; ne törődjék
vele senki.

A szegény fiu lassu léptekkel szobájába
kullogott. Még nem volt az utolsó lépcső fo-
kon, midőn elhatározása megérlelődött.

— Inkább meghal, mint az utszélén elhu-
lott eb, semhogy megérje a szégyenent, hogy
inának adják egy fűszerboltba! Eszébe ju-
tott a szokás tevé s azzal együtt az emléke-
zetes szavak, melyeket a bál estjén kereszt-
atyjától hallott. E szavak bevésődéek emlé-
kezetébe; gyakran ismételteté azokat, — vala-
hányszor Husson Memmie szigorától szenved-
nie kellett. — Miért ne keresné fel Rosiérés
urat? . . . Islettes csak nyolc mérföldre van
Juvignytól. Az ut könnyű, egy nap alatt meg-
teszi . . .

Hét órakor Constance k. a. behozts neki
a vacsoráját, szótlanul! csak egy részét köl-
tötte el, a többit újságpapírba takarta,

Az éj beállott; a templom tornyán kilen-
cet ütött az óra; tíz órakor hallotta, amint
Husson bezárta a boltot és lefeküdt a műhely-
lyel határos szobában; azután néni is szo-
báikba vonultak és nemsokára csend lett a
nyagvó házban. Csak a sütő műhely tücskei
voltak ébren és ciripeltek folytonosan.

Lőrinc még alkonyat előtt néhány kapko-
dott sort írt, melyekben értesítette Sophie
nénit elhatározásáról és kérte, őrizze meg a
titkát.

Reggeli két óra tájban levetette cipőjét,
keze vette batyuját és nagy óvatossággal ha-
ladt le a recsegő lépcsőn. Midőn az első eme-
letre ért, megállt Sophie k. a. ajtaja előtt és
becsuszta levelekét. Azután csókokat vetett
kedves néniének és folytatta utját, lépésről-
lépésre szünetet tartva. Az udvarra érve hall-
gatódzni kezdett; Husson Memmie aludt, hor-
kolását a falon át hallotta.

Arra, hogy a boltajtón mehesse ki, gon-
dolni sem lehetett: csegetttyűje az egész házat
fellármázta volna. Lőrinc halkán a kocsiszínbe
lépett, melynek hátsó ablaka a zsidó utcára
nézett. Kinyitotta a régi pókhátos ablakot,
felretolta a rozsdás reteszt és kiugrott az ut-
cára. — Egy árva lélek sem volt az utcán! —
Leült egy lépcsőre, felhúzta a cipőjét, feltekin-
tett a magas háztetők közt kandikáló csilagos
égre és utolsó istenhözát küldött az imádott
Valentinehez, a kiért most e kemény próbát
szemveidi. Azután gyors léptekkel a külvárosba
ért és elhagyta a várost.

(Folyt. köv.)

A szerkesztőségét feloldó

Dr. V. UGSKICS GYULA.

Lapkihordó nők

fix fizetéssel felvétetnek
a Tiszán'ul kiadóhivatalában.

Legjobb üdülőhely a Püspök (Szent László) gyógyfürdő.

(Nagyvárad mellett)

A kontinens legdusabb természetes hévíz forrása 26 C. fokú víz. Javalva: rheuma, csuz, köszvény, idegzsába, gyomor és alhasi bántalmak ellen. A legnagyobb kényelemmel berendezett nyári uszoda. Állandó uszómester. 300 hold természetes vadregényes park. A közönség rendelkezésére 127 modern kényelemmel berendezett vendégszoba. Kitűnő magyar konyha s tisztán kezelt **saját termésű** hegyiborok. Zenedij és curtaxe nincs. Figyelmes, pontos kiszolgálás, úgy a szobákban, mint a fürdőben és éttermekben.

Számos látogatást kér tisztelettel:

KERNÁCS JÁNOS

fürdőbérlet.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség becses tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

**Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::**

átvettem, melyben ezen áruk nagy választékát raktáron tartom és azokat jóállás mellett pontosan javítom. Főtörekvésem, hogy a mélyen tisztelt közönség bizalmát kiérdemeljem, miért is becses partfogást kérve vagyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órászmester, látszerész és műszerész.
«KODAK» gépek és filmek kizárólagos raktára Nagyvárad és Bihar-
:: megye részére. ::

Képes levelező-lapot

csak

Benkő

*antiquariumában lehet igazán
nagy választékban kapni*

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi francia rózsák a legszebb színekben, valamint präparált pálmák, dísznövények és menyasszonyi koszorúk **mélyen leszállított árban** kaphatók **Kapucinus-utca 5. sz. alatt.** Régi virágok festését és frissítését jutányos áron eszközli: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

Állami felügye-
let alatt álló

nagyváradai középiskolai internátus

gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi és polgári iskolai tanulók részére. Egyenkinti tanítás nevelőtanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú korreputálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Az ellátás, tan- és nevelés díja egy tanévre 700 kor.

Az intézet a város **legegészségesebb** helyén fekszik, közel a **tanintézetekhez.** Bő tájékoztatást kívánatra küld az intézet **tulajdonosa és igazgatója,** kivel értekezhetni lehet naponként **9—12-ig,**

Nagyvárad, június hó 22.
Tisza Kálmán-tér 9

D É N E S P Á L,
intézettulajdonos és igazgató.

Iskolai idény beálltával

fedezzük szükségletünket kész fiu- és gyermekruhákban csakis

KÁLMÁN FERENCZ

férfiszabó kész ruhaáruházában

Nagyvárad, Rákóczi-ut. (Az Orsolya-zárdával szemben.)

Legjobb helyen készült munka.

Utólérhetetlen olcsó szabott árak.

Van szerencsém értesíteni az előkelő hölgyközönséget, hogy angol és francia

női divat termemben

a legújabb angol és francia modell és speciális szabás szerint készítek **modern princesz-ruhákat**

elismert szép **angol kosztümöket**, és **izléses toalettket** stb.

Nagy gond van fordítva arra, hogy az idej **modern divattal** haladva a legkényesebb igényeknek is megfeleljek. Számítalan elismerés. Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.

B. meghívásra elsőrendű divatlapokkal teszem tiszteletemet, esetleg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

A Nagyváradi Hitelbank Részvénytársaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a **Szent László-tér** és **Zöldfa-utca** sarkán levő **Deutsch K. I.-féle** ház emeleti helyiségébe helyezte át.

Bejárat a **Zöldfa-utcai** részen.

A legmegbízhatóbb arcápolószer a szeplő és májfolt ellenes

Lilium-Krém

szappan és puder.

Ára 1—1 korona. Ára 1—1 korona

Kapható:

„Arany-Sas” gyógyszerárában
Nagyváradon, Szent László-tér.

EUROPA

nagyszállóda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: **Fülöp István.**

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tövében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. *Kiszárolag saját szüretelésű borok.* Frissen csapolt kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Uj üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Nagyváradon Hant Frigyes cégnél **11 évi prakszisom után** épület-üvegezési és képkeretezési üzletemet **Olaszi, Szt. János-u. 2.** Grám-házban

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közönséget tartós munkámmal és szolid kiszolgálással megnyerjem. — Épület üvegezést és képkeretezést a legnagyobb pontossággal teljesítem, üveg porcellán, konyha edényeket jutányos árral szolgállok. A n. é. közönség pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Dluhopolszky) Alajos.

MAGYAR BANK

Részvénytársaság **NAGYVÁRADON** Fekete-Sas palota

ALAPTŐKE

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előleget ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámitol váltókat.

Törlesztéses (amortisatis)
: jelzálogkölesönöket :
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos
Nagyvárad, Szaniszló-u. 46.

Tisztelettel értesítem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett vállalkozok, azokat a legnagyobb gondattal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönböztetve mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fenyézést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszereléseit, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos áráért vállalom fel. Magamat, valamint céget a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46 szám. — Jó fiúk
tanulónak felvételnek.

Helyi és vidéki meghívásra
azonnal megjelenek.